

Kuldespray kan minske stikksmerter

Omtalt av Marita S. Fønhus og Atle Fretheim, Kunnskapssenteret i Folkehelseinstituttet

Kuldespray hjelper noe mot smerter ved innsetting av perifert venekateter (Venflon). Det viser en Cochrane-oversikt.

HVA SIER FORSKNINGEN?

I systematiske oversikter samles tilgjengelig forskning. I denne systematiske oversikten har forfatterne samlet forskning om og vurdert effekt av kuldespray for å forebygge smerter ved innsetting av perifert venekateter (Venflon). Kuldespray ble sammenliknet med placebospray eller ingen spray.

Resultatene viser at kuldespray:

- trolig reduserer smerter litt ved innsetting av perifert venekateter
- trolig gir svært lite ubehag ved selve påføringen
- trolig har lite å si for hvor vellykket første forsøk på å sette inn perifert venekateter er
- muligens gir bivirkninger som kuldefølelse, rødhet eller svie rundt påføgingsstedet

Illustrasjon: Colourbox

Tilliten til resultatet angir hvor sannsynlig det er at forskningsresultatet ligger nær den sanne effekt. Jo større tillit, desto sikrere kan vi være på at resultatet ligger nær den sanne effekt.

Resultattabell. Kuldespray mot smerter ved innsetting av perifert venekateter

Resultater: hva skjer?	Placebo/ ingen spray	Kuldespray	Tillit til resultatet
Smerter ved innsetting av perifert venekateter Trolig reduseres smerter litt ved innsetting av venekateter hos de som får påført kuldespray	Smerter ¹ var 33	Smerter ¹ var 12,5 lavere (18,7 til 6,4 lavere)*	Middels ⊕⊕⊕○
Ubehag/smerter ved påføring av kuldespray Trolig medfører påføring av kuldespray svært lite ubehag	Smerter ¹ var 0	Smerter ¹ var 6,3 høyere (2,2 til 10,3 høyere)*	Middels ⊕⊕⊕○
Antall vellykkede første stikkforsøk Påføring av kuldespray har trolig lite å si for hvor vellykket første forsøk på å sette inn perifert venekateter er	832 per 1000	832 per 1000 (782 til 882 per 1000)*	Middels ⊕⊕⊕○
Bivirkninger Påføring av kuldespray gir muligens flere bivirkninger som kuldefølelse, rødhet eller svie rundt påføgingsstedet	Antall rapporterte bivirkninger var 0 per 272 personer	Antall rapporterte bivirkninger var 8 per 279 personer	Liten ⊕⊕○○

* Tallene i parentes viser feilmarginen (95 % konfidensintervall) - et mål på hvor usikkert resultatet er på grunn av tilfeldigheter. ¹ Smerter målt på en visuell analog skala (VAS-skala) fra 0 til 100. En forskjell som er mindre enn 10 poeng på denne skalaen er neppe av særlig praktisk betydning.

BAKGRUNN

Innsetting av perifert venekateter er blant de aller vanligste prosedyrer i norsk helsetjeneste. Gjennom kateteret kan kroppen tilføres medikamenter, næring eller væske.

Å få kateternålen (kanylen) stukket inn kan for noen være stressende eller smertefullt. For å dempe smerten brukes gjerne lokalbedøvende midler, spesielt hos barn.

Det ideelle bedøvelsesmiddelet virker godt og raskt, er smertefritt, har lave kostnader og er uten bivirkninger. Lokalbedøvelse i form av sprøyte og overflatebedøvelse i form av krem, er mye brukt. Selv om disse har god bedøvende effekt, har de også sine svakheter. Lokalbedøvelse settes med sprøyte, slik at man får et ekstra nålstikk (selv om sprøytespissen er mindre enn kanylen). Virkningen av overflatebedøvende kremer inntreffer først etter en tid (30-90 minutter).

Kuldespray, som for eksempel etylklorid, er hurtigvirkende og er et godt alternativ i akuttsituasjoner hvor intravenøs tilgang må sikres raskt. For å finne ut om kuldespray har en god bedøvende effekt og er trygt, samlet forskerne sammen all relevant forskning som har undersøkt dette og lagde en systematisk oversikt som vi omtaler her.

HVA ER DENNE INFORMASJONEN BASERT PÅ?

Forfatterne av Cochrane-oversikten gjorde systematiske søk i aktuelle forskningsdatabaser i mai 2015, og fant ni studier med til sammen 1070 personer, som de

inkluderte i oversikten. Seks studier var med voksne og tre studier med barn. Studiene var utført i USA (4), Storbritannia (2), Canada, New Zealand og Australia.

Seks studier foregikk ved akuttmottak, mens tre studier var med pasienter som skulle i narkose i forbindelse med planlagte inngrep. I seks studier ble kuldespray av etylklorid brukt, i én studie propan, i én studie propan, butan eller pentan. I den siste studien er ikke typen kuldespray beskrevet. I fem studier ble kuldespray sammenliknet med placebospray («narrespray») bestående av vann, saltvann eller isopropyl alkohol. I fire studier ble kuldespray sammenliknet med «ingen spray».

Størrelsen på venekatetrene varierte fra 24 gauge (G) til 16 G. I alle bortsett fra én studie ble kuldespray gitt som eneste tiltak. I studien hvor kuldespray ikke var det eneste tiltaket, ble det gitt som et tillegg til nitrogenoksid. I åtte studier ble smerte/ubehag målt og rapportert på en skala fra 0 til 100 (VAS 100).

KILDE

Griffith RJ, Jordan V, Herd D, Reed PW, Dalziel SR. Vapocoolants (cold spray) for pain treatment during intravenous cannulation. Cochrane Database of Systematic Reviews 2016, Issue 4. Art. No.: CD009484. DOI: 10.1002/14651858.CD009484.pub2.

TILGJENGELIG FULLTEKST

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/14651858.CD009484.pub2/full>